

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Český jazyk

9. ročník

Inovace a zkvalitnění výuky českého jazyka prostřednictvím ICT.

Předpony s / z.

Opakování pravidel a následné procvičování
učiva. Nadále zaměřeno na dvojice slov se stejným zněním,
avšak jiným užitím předpony a jiným významem.

vl. znak: ČJ III

Autor: Mgr. Petra Fofonková

2012

ZŠ Rokytnice v Orl. h.

PŘEDPONY S a Z

s (se) -

a) směr dohromady

př: sbírat, schůze, stlačit, sbalit, skamarádit se, shnít

b) směr shora dolů

př: sjet, sklouznout, shodit, sklopit

c) směr z povrchu pryč

př: spláchnout, smazat

V ustálených případech:

schovat se, skonat, skončit, stěžovat si, sdělit, stvořit

scestný, strávit (jídlo i dovolenou), shora, svrchu

z (ze) -

a) označení dokončení děje

př: zorganizovat, zhrozit se, zpozorovat, zlomit, ztratit

b) vyjádření změny stavu (nebo stát se někým)

př: zblednout, zchudnout, zkrátit, zpestřit

V ustálených případech:

zkoumat, zkoušet, zpívat, způsob, ztepilý, zcela, zčásti, zprava, zpátky, zticha, ztěžka

Přiřaď správné odůvodnění

Buď zticha!

směr dohromady

Shrň závěsy.

směr shora dolů

Sklapni sedátko.

směr z povrchu pryč

Tvůj zpěv je krásný.

změna stavu

Je zkřehlý na kost.

dokončení děje

Zelenina v páře změkla.

Jede po skluzavce.

ustálený případ

To je jeho skrývačka.

Celý příběh pak zfilmovali.

Sklátili deset stromů.

směr shora dolů

stočit

svrchu zčásti

směr dohromady

znemožnit

zpěvák

shrbit se

shodnout se

směr z povrchu pryč

shodit sfouknout

smýt skonat

zničit způsob

dokončení děje

svírat zděsit se

zkouška

zkritizovat

změna stavu

scvrknout se

shora

skládat zhroutit se

zkapalnit

ustálený případ

stéct zkumavka

Doplň s / z.

z   s

Muž byl _proštěn viny. Za chvilku se _kamarádili. Do _kumavek
nelijte zatím nic. Vysoké teploty _působují požáry. Celou dovolenou
_trávil na pláži. Zeleninu _trávíte lépe než červené maso. Vrať
se zpátky! Žena hrůzou _šedivěla. Byl to velký prů_kumník. Hodinky
se _požďovaly. Na_bíral hodně hub. _dělila nám velkou novinu.
Bylo mu to _cela _nemožněno. Nenech ten chléb _tvrdnout. Málem
ho _hodil do příkopu. Tím se mi úplně _protivil. Všichni se
kolem něho _hlukli.

Dvojice slov s různým významem:

sedřít (z povrchu)

Př: Lak na nábytku už je sedřený.

slít (dohromady)

Př: Slijte mléko se smetanou.

smotat (svinout)

Př: Smotala přízi do klubíčka.

svolat (dohromady)

Př: Svolala děti k jídlu.

sběh (lidí)

Př: Sběh zvědavců byl rozehnán.

sbít (k sobě)

Př: Sbij ty desky k sobě!

zedřít (námahou)

Př: Přišel ze stavby celý zedřený.

zlít (polít)

Př: Přišel zlitý od deště.

zmotat (poplést)

Př: Ten test jsem úplně zmotal.

zvolat (vykřiknout)

Př: Náhle zvolal:,, Stát!"

zběh (z vojny, dezertér)

Př: Zběh, Jan Král, byl dopaden.

zbít (zmlátit)

Př: Zbil svého psa.

shlédnout (dolů)

Př: Shlédl z věže na vzdálenou zem.

zhlédnout (uvidět)

Př: Večer zhlédl oba filmy.

stěžovat si (naříkat)

Př: Stěžoval si na bolest nohou.

ztěžovat (dělat těžkým)

Př: Tím mi jen ztěžuješ práci!

sužovat (trápit)

Př: Sužuje mě stesk po domově.

zužovat (dělat úzkým)

Př: Zužujete zde i oblečení?

smazat (z povrchu pryč)

Př: Smaž tabuli!

zmazat (ušpinit)

Př: Je celý zmazaný od bahna.

spravit (opravit)

Př: Správa obuvi.

zpravit (oznámit)

Př: Neseme špatnou zprávu.

spravovat (řídit, mít pod dohledem)

Př: Správa budov.

Doplň správný výraz.

Kolena měl od šterku celá	sedřená zedřená
Není divu, že je matka pěti dětí celá	
..... vodu z brambor.	Slila Zlila
..... ho na Velikonoce vodou.	
Ty jsi úplně ..... mé jméno!	zmotal smotal
..... lano a šel.	
..... lidí vykřikoval různá hesla.	Sběh Zběh
..... se prý schovává v těchto lesích.	
..... chlapce, protože byl drzý.	sbil zbil
Z prkének ..... pěknou poličku.	

Nejdříve ..... dokument a pak se vydali na exkurzi.

**shlédli
zhlédli**

Když ..... z okna, uviděli na zemi záhadný nápis.

Neustále si na něco .....

stěžoval

Schválně mu jeho úkol ještě .....

ztěžoval

Ty kalhoty mi ..... babička.

zužovala

Bolest hlavy ji ..... každý den.

sužovala

O průběhu jednání Vás budeme průběžně .....

spravovat

Nebyl líný své auto neustále .....

zpravovat

Bílé tričko se vždy nejrychleji .....

zmaže

Pokud budeš hodný, tvůj trest se ti .....

smaže